

JOURNALISTEN

JOURNALISTEN

PROFIEL VAN EEN BEROEPSGROEP

Steve Paulussen
Karin Raeymaeckers (red.)

Inhoud

VOORWOORD

Pol Deltour

9

HOOFDSTUK 1

Journalistenbevragingen: een inleiding

Steve Paulussen & Karin Raeymaeckers

13

1. De oorsprong van een onderzoekstraditie

13

2. Journalistenenquêtes in Vlaanderen

18

3. Beperkingen van het onderzoek

19

HOOFDSTUK 2

De gemiddelde beroepsjournalist in Vlaanderen

Steve Paulussen, Karin Raeymaeckers, Jeroen De Keyser en Sarah Van Leuven

23

1. De enquête 'De beroepsjournalist in 2008': aanpak en respons

24

De vragenlijst: 11 modules, 68 vragen

24

De populatie: beroepsjournalisten

25

De respons: 31%

26

Statistische parameters

26

2. Basisprofiel van de Vlaamse beroepsjournalist

27

Een hoogopgeleide blanke man van 42

28

De werksituatie van de Vlaamse beroepsjournalist

30

Opvattingen van de Vlaamse beroepsjournalist

34

3. Besluit

37

D/2010/45/210 – ISBN 978 90 209 8948 9 NUR 813

Vormgeving: Peer De Maeyer
Omslagontwerp: Lodewijk Joye

© Steve Paulussen en Karin Raeymaeckers (Reds.) & Uitgeverij Lannoo nv., Tielt, 2010
LannooCampus maakt deel uit van de Uitgeverij Lannoo Groep.

Alle rechten voorbehouden. Behoudens de uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets van deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Uitgeverij LannooCampus
Erasmelensvest 179
B-3001 Leuven (België)
www.lannoo-campus.com

HOOFDSTUK 3

De opleiding van de Vlaamse beroepsjournalist

*Tim Hoebeke en Steve Paulussen*39

1. De opleiding van de Vlaamse beroepsjournalist	41
<i>De leeftijd zegt (niet) alles</i>	44
2. Hoe belangrijk is opleiding?	46
<i>Diploma als troef bij aanwerving</i>	48
3. Belang van vaardigheden	49
4. Besluit	51

HOOFDSTUK 4

Werkvoorwaarden in de Vlaamse pers

*Steve Paulussen, Pieter Ugille*53

1. Is de toekomst multimediaal?	54
2. Meer, meer, meer?	56
<i>Freelancers onder druk</i>	58
<i>Minder deeltijds werk?</i>	59
3. Aan het bureau gekluisterd?	60
4. Loon naar werk?	63
5. De portfoliowerker	65
6. Besluit	65

HOOFDSTUK 5

Beroepstevredenheid in de Vlaamse beroepsjournalistiek

*Annelore Deprez en*67

<i>Elementen van beroepstevredenheid</i>	68
1. Een tevreden beroepsgroep	69
<i>De intrinsieke factoren</i>	69
<i>De extrinsieke factoren</i>	70
2. Verschillen in tevredenheid naargelang statuut, functie en medium	71
3. De combinatie werk en privéleven	78
4. Besluit	80

HOOFDSTUK 6

Bronnen en nieuwe technologie voor nieuwsgaring

*Jeroen De Keyser*81

<i>Het adresboekje van de journalist</i>	81
<i>Autoriteit van bronnen</i>	82
<i>De informatiekkanalen van journalisten</i>	83
<i>Het internet op redacties</i>	84
1. De juiste man op de juiste plaats: journalistieke bronnen	85
<i>Politieke journalisten en hun bronnen</i>	86
<i>Onlinejournalisten en hun bronnen</i>	86
<i>Lokale journalisten en hun bronnen</i>	87
<i>Onderzoeksjournalisten en hun bronnen</i>	87
<i>De wettelijke bronnenbescherming</i>	88
2. De kanalen van nieuwsgaring	88
<i>De gevolgen van bureaujournalistiek</i>	89
<i>Het nieuws van horen zeggen: secundair bronnengebruik</i>	90
<i>Informatiekkanalen van onlinejournalisten</i>	91
<i>Informatiekkanalen van buitenlandjournalisten</i>	92
<i>De bronnen van de bron: persagentschapjournalisten</i>	92
<i>Informatiekkanalen van onderzoeksjournalisten</i>	93
3. Journalistiek internetgebruik	94
<i>Internetgebruik op de onlineredactie</i>	95
4. Besluit	96

HOOFDSTUK 7

De opvattingen van de Vlaamse beroepsjournalist

*Hannes Cannie en Dirk Voorhoof*99

<i>Professionele rollen</i>	100
<i>Zonder autonomie geen journalistiek</i>	100
<i>Professionalisme versus persoonlijke overtuiging</i>	101
1. Autonomie als hoogste goed	101
<i>Het nut van een redactiestatuut</i>	103
<i>Raad voor de Journalistiek</i>	104
2. Onbetamelijk gedrag	105
3. Professionele rol opvattingen	107
<i>Verschillen naar leeftijd, functie en opleidingsniveau</i>	109
4. Levensbeschouwelijke en politieke overtuigingen	110
5. Besluit	112

NAWOORD

Naar een volgende onderzoeksrunde?

Karin Raeymaeckers en Steve Paulussen

115

REFERENTIES

119

OVER DE AUTEURS

125

Voorwoord

Wie gelooft in de democratie moet zich bekommeren om de journalistiek, schrijven Karin Raeymaeckers en Steve Paulussen in dit boek. Wat journalisten doen, is inderdaad niet zonder belang. Dag na dag, om niet te zeggen elke minuut, maken ze keuzes die invloed hebben op het mens- en maatschappijbeeld van hun publiek. Uit het onmetelijke universum van gebeurtenissen selecteren journalisten de items die 's avonds in het tv-journaal en 's ochtends in de krant zitten. Sinds de digitale revolutie zwelt de informatiestroom wereldwijd overigens met tien procent per jaar verder aan, zo ramen sommigen. Het maakt er de rol die de journalist heeft als *gatekeeper*, nog belangrijker op.

Diezelfde journalisten kiezen intussen ook hoe het nieuws bij hun publiek zal worden gebracht. Vanuit welk perspectief. Met welke ondertoon. Voor in of achter in de krant of uitzending. Al dan niet met stukken duiding, analyse en opinie erbij. Zo kunnen journalisten wel degelijk mee bepalend zijn voor de opvattingen van mensen. Soms zet hun werk ook wel eens iets echt in beweging, zoals bij de onthulling van corruptie of bestuurlijk falen. Het paradigma van de pers als vierde macht is overtrokken; redacties zijn geen met officiële macht beklede instanties zoals parlement, bestuur of gerecht dat zijn. Maar de journalist als waakhond van de democratie blijft wel een bekoorlijk beeld.

Het verklaart waarom journalistiek nog altijd zo een grote aantrekkingskracht heeft. De journalistenopleidingen barsten de jongste jaren uit hun voegen. En toen de openbare omroep in 2009 een journalistenexamen organiseerde, kwamen daar zevenhonderd kandidaten op af. Voor velen heeft journalistiek nog altijd een hoog Woodward & Bernstein-gehalte. Of Kuifje-allures, om het in Belgische termen uit te drukken.

Het is maar de vraag of de journalistiek nu aan al die verantwoordelijkheden en verwachtingen tegemoetkomt. Meer dan eens hoor je toch de kritiek dat we ons werk niet goed doen. We lopen te veel ons publiek achterna, heet het vaak, en dat resulteert in sensatie- en hypegedreven instantjournalistiek. De pers als pitbullterriër in plaats van waakhond. Of we zijn te kritiekloos en gezagsgetrouw, zo fulmineren anderen. Een waakhond zonder tanden. Moderne journalisten zijn met andere woorden niet onverdeeld populair. Soms wordt daarbij ook met de fameuze Vlaamse vertrouwens-